

Категоризация на неприятеля *Conotrachelus nenuphar* за територията на Европейския съюз (ЕС)

Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Conotrachelus nenuphar* за територията на Европейския съюз. Неприятелят напада близо 37 гостоприемника, повечето от които принадлежат към семейство Rosaceae (розови), род Prunus (сливи).

***Conotrachelus nenuphar* е включен като карантинен вредител в приложение I част А раздел I към Директива 2000/29/ЕО¹ на Съвета и не е известно да присъства в ЕС като вредител, който представлява риск.**

Conotrachelus nenuphar е добре идентифициран, разпознаваем вид със стабилна таксономия и номенклатура:

Клас: **Insecta**

Разред: **Coleoptera**

Семейство: **Curculionidae**

Род: **Conotrachelus**

В Северна Америка е известен с името *Plum curculio* (Bosik, 1997).

Неприятелят е олигофаг, напада голям брой растения гостоприемници, предимно овощни видове, включително сливи, череши, кайсии и други меки плодове. Може да нанесе повреди и по ябълки, но те най-често са само повърхностни. Повреди нанасят възрастните индивиди, които се хранят преди размножаване и ларвите. Развива едно поколение годишно. Зимува като възрастно насекомо под растителните остатъци, под листата в горите и гъсталаците в близост до овощните градини.

¹ Директива 2000/29/ЕО на Съвета от 8 май 2000 година относно защитните мерки срещу въвеждането в Общността на вредители по растенията или растителните продукти и срещу тяхното разпространение в Общността;

През пролетта възрастните хоботници напускат зимните си убежища и за да узреят полово, започват да се хранят с младите листа, цветните пъпки и леторастите на гостоприемниците си. След копулация женските правят ямички в младите плодове и снасят в тях. Около яйцето женските издълбават браздичка с форма на полумесец в кожата на плода, така клетките на плода не се развиват нормално и предпазвайки яйцето от смачкване. В един плод могат да бъдат положени няколко яйца, а плодовитостта на една женска е около 75 яйца. Ембрионалният период в зависимост от температурата продължава от 3 до 7 дни. Основната повреда нанасят ларвите, които след излюпването си се хранят с месестата част на плода. При храненето си те отделят ензими, които причиняват преждевременното опадване на плодовете. След опадване на плодовете ларвите продължават да се изхранват с тях. При черешите заразените плодове на падат, а остават на дървото. Развитието на ларвите продължава около 30 дни. След като се изхранят, ларвите преминават в почвата и какавидират в нея на дълбочина от 1 до 8 cm. Хоботниците от новото поколение се появяват през лятото. Хранят се за кратко с листата, но тези повреди са незначителни. По-късно бръмбарите напускат короната на дърветата и отиват в местата на зимуване.

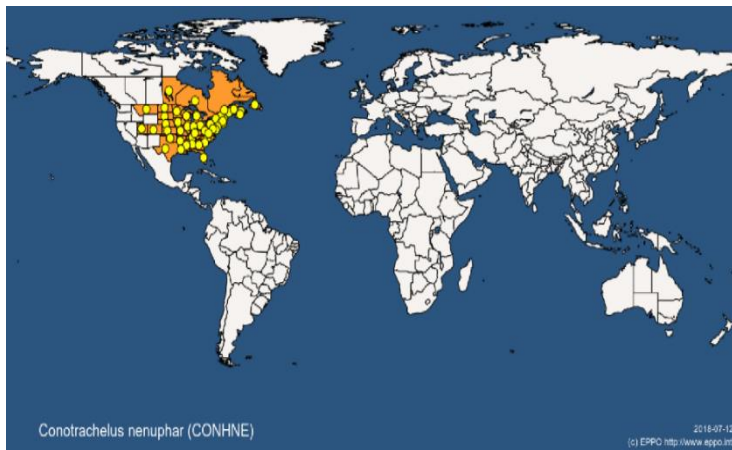
Откриване и идентифициране на вредителя

Conotrachelus nenuphar може да бъде открит в овощните градини, чрез стръскване клоните на дърветата и чрез визуална проверка на плодовете за характерните повреди. Идентифицирането на неприятеля се осъществява чрез изследване на морфологичните характеристики, за които съществуват ключове. Ключът за идентифициране на рода *Conotrachelus* е разработен от Arnett (1971), а ключът към видовете в рода от Schoof (1942).

Географско разпространение

Естественият ареал на неприятеля *Conotrachelus nenuphar* е Северна Америка, където е разпространен - на изток от Скалистите планини, на юг от Квебек (Канада) и на север от Флорида (САЩ).

В световната база данни на Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (EPPO) за

2018 г. се съобщава, че *Conotrachelus nenuphar* не присъства на територията на ЕС – неприятелят е включен в приложение I част А раздел I² към Директива 2000/29/ЕО на Съвета, като вредител, за който няма данни, да се среща в някоя

област на общността и въвеждането и разпространението му във всички държави-членки е забранено.

Гостоприемници

Неприятелят напада близо 37 гостоприемника, като 73% от тях принадлежат към семейство Rosaceae (розови), повечето от които са от род Prunus (сливи).

Основни гостоприемници са *Prunus domestica* (слива), *Prunus americana* (американска слива), *Prunus salicina* (японска слива), *Prunus avium* (череша), *Prunus cerasus* (обикновена вишня), *Prunus persica* (праскова), *Prunus armeniaca* (кайсия) и *Hemerocallis lilioasphodelus* (лимонена лилия) от сем. Asphodelaceae. Напада и *Malus domestica* (ябълка), но нанесените повреди най-често са само повърхностни.

Много от основните гостоприемниците на *Conotrachelus nenuphar* са широко разпространени на територията на целия ЕС.

Пътища за навлизане в ЕС

Conotrachelus nenuphar може потенциално да навлезе на територията на ЕС чрез:

- Растения-гостоприемници за засаждане (латентни растения без листа, цветове и плодове),
- заразени растения-гостоприемници и плодове с ларви,
- почва или растителни (листни) остатъци съдържащи какавиди и зимуващи възрастни хоботници.

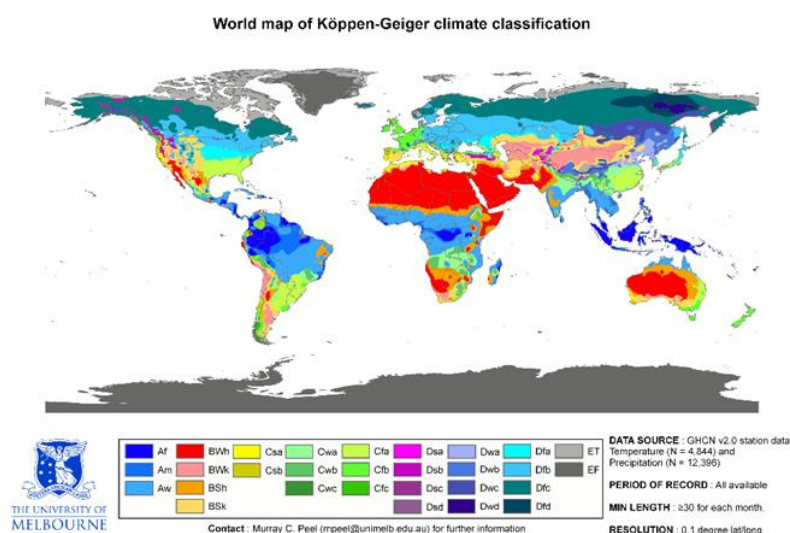
² Приложение I Част А - вредители, чието въвеждане и разпространение във всички държави-членки е забранено; Раздел I - вредители, за които няма данни, че се срещат в някоя област на общността и които са от значение за цялата общност към Директива 2000/29/ЕО на Съвета.

Действащото законодателство на ЕС затваря пътя за навлизане на *Conotrachelus nenuphar* чрез растения-гостоприемници за засаждане от род *Prunus* (сливи), *Malus* (ябълки), *Pyrus* (круша) и *Cydonia* (дюля) от неевропейски страни, с фитосанитарните мерките за контрол посочени в приложения III, IV и V³ към Директива 2000/29/ЕО на Съвета.

Малко вероятно е неприятелят да навлезе в ЕС като какавиди и зимуващи възрастни с растения-гостоприемници за засаждане, ако корените на растенията са без почва и/или растителни остатъци от листа.

Установяване и разпространение в ЕС

Като цяло основните гостоприемници на *Conotrachelus nenuphar* са широко разпространени в целия ЕС. Предвид климатичните сходства между регионите в

Северна Америка, където се среща неприятеля (влажен континентален климат с топло лято - Dfb и умерен океански климат с топло лято - Cfb) и районите на Съюза (Испания, Италия, Румъния, Гърция, Полша, Франция, Унгария, България, Германия и Португалия и др.), където

се намират овощните насаждения с праскови, череши, сини сливи и кайсии се предполага, че ако неприятелят навлезе в ЕС има реална опасност да се установи и разпространи на територията му.

След установяване на територията на ЕС, неприятелят *Conotrachelus nenuphar* би могъл да се разпространи не само чрез движение и търговски обмен на растения-гостоприемници за засаждане и плодове с ларви, но и естествено чрез възрастните.

³ Приложение III част А растения, растителни и други продукти, въвеждането на които е забранено във всички държави-членки; Приложение IV, част А, специални изисквания, които трябва да бъдат установени от всички държави-членки относно въвеждането и движението на растения, растителни и други продукти на територията на държавите-членки, раздел I - растения, растителни и други продукти с произход трети страни; Приложение V растения, растителни и други продукти, които трябва да бъдат обект на фитосанитарна проверка (на мястото на производство, в случай че са с произход от общността, преди да бъдат пуснати в движение в рамките на общността – в страната на произход или на изпращане, в случай че са с произход от трети страни), преди да получат разрешението за влизане в общността; част Б растения, растителни и други продукти с произход от области, различни от посочените в част А; раздел I - растения, растителни и други продукти, които са потенциални носители на вредители, отнасящи се до цялата Общност.

Възрастните хоботници летят на къси разстояния при температури над 20°C. Резултатите от проведено проучване от Lafleur and Hill (1987)⁴ показват, че възрастните се придвижват с няколко десетки метра - през пролетта и лятото от външния край на овощната градина към вътрешността ѝ, а през есента от овощните градини към местата за зимуване. Най-голямото разстояние, преминато от хоботника е 129 м за 28 дни. Скорост на разпространение - до 3 м на ден.

Икономическо въздействие

При евентуално въвеждане на *Conotrachelus nenuphar* на територията на ЕС може да се очаква пряко икономическо въздействие както върху добива и качеството на растенията-гостоприемници от род *Prunus*, *Malus*, *Pyrus* и *Cydonia*, така и върху понататъшното засаждане и разпространение и отглеждане на тези овощни култура в ЕС.

Мерки и методи за контрол

Conotrachelus nenuphar е вредител, чието въвеждане и разпространение в ЕС е забранено с Директива 2000/29/ЕО на Съвета и влизането, установяването и разпространението му в рамките на ЕС, се регулира чрез прилагане на фитосанитарните мерките за контрол посочени в действащото законодателство на ЕС.

Основният метод за контрол на *Conotrachelus nenuphar* в овощните градини (място на произход) е химично третиране, насочено срещу възрастните преди яйцеснасяне във фенофаза на културата „след цъфтеж“. Събиране и унищожаване на окапалите плодове намалява плътността на неприятеля.

Контролът на неприятеля, основно се извършва чрез предотвратяване движението на плодове и растения-гостоприемници за засаждане от заразените райони и осигуряването им от зони свободни от вредителя.

Други мерки за контрол са:

- Извършване на инспекции в мястото на произход за наличие на вредителя (зимуващи възрастни) в почвата и растежната среда и забрана за движение на растения-гостоприемници за засаждане с почва и растителни (листни) остатъци в корените им.

- Извършване на инспекции в мястото на произход на плодовете за евентуално наличие на ларви от неприятеля в тях.

⁴ Lafleur G and Hill SB, 1987. Spring migration, within-orchard dispersal, and apple-tree preference of plum curculio (Coleoptera: Curculionidae) in southern Quebec. *Journal of Economic Entomology*, 80, 1175–1187.
Lafleur G, Hill SB and Vincent C, 1987. Fall migration, hibernation site selection, and associated winter mortality of plum curculio (Coleoptera: Curculionidae) in a Quebec apple orchard. *Journal of Economic Entomology*, 80, 1152–1172.

- Извършване на инспекции и лабораторни изследвания в мястото на внос за ЕС.
Други допълнителни мерки за контрол за намаляване риска от въвеждане, установяването и разпространението на *Conotrachelus nenuphar* на територията на ЕС са посочени в панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018⁵.

Заключение

Conotrachelus nenuphar отговаря на всички критерии, оценени от ЕОБХ, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС. Тъй като не е известно неприятелят да се среща в ЕС и растенията-гостоприемници за засаждане не са основното средство за разпространение на територията му, то *Conotrachelus nenuphar* не отговаря на някои от критериите, оценявани от ЕОБХ, за потенциален контролиран некарантинен вредител на Съюза.

Значение за България

Към настоящият момент *Conotrachelus nenuphar* не присъства в ЕС и Р България и неприятеля се счита за потенциален карантинен вредител за територията на ЕС.

При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол посочени в Директива 2000/29/ЕО на Съвета, могат да се очакват негативни въздействия върху растенията-гостоприемници от род *Prunus*, *Malus*, *Pyrus* и *Cydonia* с икономическо значение, както за Европа, така и за България.

При обследване и съмнение за наличие на неприятеля и/или предполагаеми повреди от него, е необходимо незабавно да се уведомят официалните власти, контролиращи карантинните вредители към Българска агенция по безопасност на храните. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източник:

Pest categorisation of *Conotrachelus nenuphar*; EFSA Journal 2018;16(10):5437

⁵[Annex C Information sheet 1.01 Growing plants in isolation or under exclusion conditions.docx](#)
[Annex C Information sheet 1.05 Cleaning, disinfection and disinfestation \(sanitation\) of facilities, tools and machinery.docx](#)
[Annex C Information sheet 1.09 Controlled atmosphere.docx](#)
[Annex C Information sheet 1.10 Waste management.docx](#)
[Annex C Information sheet 1.12 Roguing and pruning.docx](#)
[Annex C Information sheet 1.13 Crop rotation association and density weed volunteer control.docx](#)
[Annex C Information sheet 2.01 Inspection and trapping.docx](#)
[Annex C Information sheet 2.02 Laboratory testing.docx](#)
[Annex C Information sheet 2.05 Certified and approved premises.docx](#)
[Annex C Information sheet 2.07 Delimitation of buffer zones.docx](#)

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5437>

Снимков материал:

https://en.wikipedia.org/wiki/Plum_curculio

<https://blogs.cornell.edu/jentsch/2015/05/07/pc-management-in-apricot-earlier-than-in-apple/>

https://bg.wikipedia.org/wiki/Климатична_класификация_на_Кьопен

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

17.12.2018 г.